

บทนำ

มนุษย์เราไม่ว่าจะชอบการเมืองหรือไม่ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงหนีการเมืองได้ ไม่เจอการเมืองระดับประเทศในสวนที่เกี่ยวกับรัฐบาล ในเมือง ในโรงเรียน ในโบสถ์ จากธุรกิจการค้า สหพันธ์การค้า พรรคการเมือง สมาคมข้าราชการ ก็คงเจอในองค์กรอื่นๆ¹ การเมืองไม่ใช่เรื่องเฉพาะกลุ่มบุคคลเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสมาชิกทุกคนในสังคมไม่มากก็น้อย ทั้งนี้เพราะว่าไม่มีใครสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมือง² หรืออาจกล่าวได้ว่า "การเมือง" นั้นไม่ใช่สิ่งที่อยู่ห่างไกลตัวเราแต่อย่างไร แต่กับมีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวัน³

เมื่อเรารวมตัวกันเป็นสังคม จึงมีรูปแบบการปกครองต่างๆเกิดขึ้น อำนาจการปกครองเป็นของประชาชนทุกคนเท่าๆกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความชอบธรรมให้เกิดแก่สังคม เพราะการปกครองโดยรัฐบาลที่มีอำนาจอันชอบธรรม จะทำให้การปกครองเป็นไปโดยง่าย ไม่ต้องคอยใช้กำลังบังคับหรือขู่ว่าจะใช้ และไม่ต้องอาศัยความหวาดกลัว และหน้าเกรงขาม (Terror) เป็นเครื่องมือในการปกครองแต่เพียงอย่างเดียว แม้ว่าระบบการเมืองทั้งหลายระบบ ยอมรับการใช้อำนาจหน้าที่ในลักษณะของความชอบธรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ดูเหมือนว่าระบอบประชาธิปไตย จะเป็นระบบการเมืองเดียวที่เน้นถึงความชอบธรรม เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองที่ยอมรับฟังเสียงข้างมากของประชาชน⁴ จากเหตุผลดังกล่าว ประชาชนทุกคนจึงมีความสำคัญที่สุดในการที่จะสร้างความชอบธรรม ให้เกิดขึ้นกับระบบการปกครอง และวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ระบบการเมืองมีความชอบธรรมมากยิ่งขึ้นก็คือ ประชาชนสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง แต่

¹ Robert A. Dahl, Modern Political Analysis, ชวนะ ภวภานันท์ (แปล), หน้า 12. (อัดสำเนา)

² ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ, "วัฒนธรรมทางการเมือง" การเมืองและสังคม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 284.

³ David Easton, A Framework for Political Analysis (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1965), p. 50. ; Harold Lasswell, Politics : Who Get What When How (New York : McGraw - Hill, 1963) อังโน ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา (กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, 2539), หน้า 1 - 2.

⁴ Dahl, Modern Political Analysis, p.23.

ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันก็คือ การชักจูงให้ประชาชนหันมาสนใจในกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง และยอมสละเวลาเข้ามามีส่วนร่วม โดยยึดหลักความถูกต้อง และความชอบธรรมทางการเมือง

ประชาชนในฐานะที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน ของการปกครองในระบบอบ ประชาธิปไตย การทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เข้าใจถึงหลักการที่สำคัญของการปกครอง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นวิชาทางรัฐศาสตร์จึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในทางทางการเมืองว่ามีความเกี่ยวพันกันอย่างไร ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุด และเราจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของมนุษย์มากกว่าสิ่งใดๆ⁵

กล่าวกันว่า โดยธรรมชาติมนุษย์ความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงมีผลทำให้การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีทางการเมืองของประชาชนมีความแตกต่างกัน ดังที่ โรเบิร์ต เอ. ดอลล์ (Robert A. Dahl) ได้แยกพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น 4 กลุ่ม⁶ คือ กลุ่มผู้ที่สนใจทางการเมือง (The Political stratum), กลุ่มผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง (The Apolitical stratum), กลุ่มผู้ที่แสวงหาอำนาจทางการเมือง (The Power-Seeker) และกลุ่มผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง (The Powerful) ซึ่งความแตกต่างของกลุ่มพฤติกรรมนี้ มีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง และปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ความแตกต่างทางทรัพยากรทางการเมือง อันได้แก่ ความมั่นคง รายได้ ความรู้ทางการเมือง หรือการมีกำลังในการบังคับบัญชา เป็นต้น

จากการศึกษาในกลุ่มของผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง (The Apolitical stratum) ในประเด็นที่เกี่ยวกับความแตกต่างทางทรัพยากรทางการเมือง พบว่า ความไม่สนใจทางการเมืองของประชาชน มีมูลเหตุส่วนใหญ่มาจากความไม่รู้จักความไม่เข้าใจในวิถีทางของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนเป็นสำคัญ ดังนั้นความรู้และข่าวสารทางการเมืองของประชาชนจึงมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นรากฐานของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

⁵ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, รัฐศาสตร์ : พัฒนาการ และ แนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2524), หน้า 24.

⁶ Dahl, Modern Political Analysis, p. 39.

ข่าวสารความรู้ทางการเมืองกับช่วงชั้นประชาธิปไตย

ความน่าสนใจของ "ความรู้" ในระบบการเมือง หากเราพิจารณาตามทฤษฎีระบบ (System Theory)⁷ เมื่อประชาชนเป็นปัจจัยนำเข้า (input) ของระบบการเมือง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสาร (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม) ได้มากหรือน้อย จึงมีผลต่อประสิทธิภาพของประชาชน เนื่องจากประชาชนมีบทบาทและหน้าที่ในการเรียกร้อง (demand) และ สนับสนุน (support) ต่อระบบการเมือง ดังนั้นการที่ประชาชนมีความรู้และความสนใจถึงความเป็นไปของบ้านเมืองจึงถูกจัดเป็นปัจจัยนำเข้าที่มีประสิทธิภาพ⁸ ส่วนผู้ที่ไร้ข่าวสาร และขาดความสนใจทางการเมือง นับว่าเป็นพลเมืองที่ด้อยคุณภาพทั้งนี้ไม่ว่าจะอยู่ในระบบการเมืองใดๆ⁹ หากการกระจายโอกาสในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนมีอยู่ในวงจำกัด ย่อมจะทำให้ ประชาชนในฐานะปัจจัยนำเข้าของระบบการเมืองด้อยประสิทธิภาพลงไปตามปริมาณของข่าวสารที่สามารถรับรู้ได้ จึงมีผลทำให้ระบบการเมืองนั้นด้อยคุณภาพตามลงไปด้วย ถึงแม้ประชาธิปไตยจะเน้นหลักการแห่งการเท่าเทียมกันโดยหลักหนึ่งคนหนึ่งเสียง หรือการปกครองโดยเสียงข้างมาก แต่การที่บุคคลมีทรัพยากรด้านข่าวสารความรู้ทางการเมืองแตกต่างกัน ก็ทำให้ประชาธิปไตยเบี่ยงเบนไปจากหลักการได้อย่างมากมาย ลักษณะทางการเมืองที่แต่ละคนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันได้ทำให้คนกลุ่มน้อยที่ตื่นตัวทางการเมืองเข้าไปทำการแทนคนหมู่มากที่ไม่สนใจทางการเมือง หากถือสาธารณะประโยชน์เป็นเอกพจน์ เมื่อมีการเอาไปส่วนที่เหลืดย่อมน้อยลง (zero-sum nature) คนส่วนน้อยที่มีข่าวสารความรู้ทางการเมืองมาก ย่อมได้รับประโยชน์สาธารณะมาก ส่วนคนเขลาทางการเมืองย่อมได้รับประโยชน์สาธารณะน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พลเมืองที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก มักจะได้รับประโยชน์มากกว่าผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

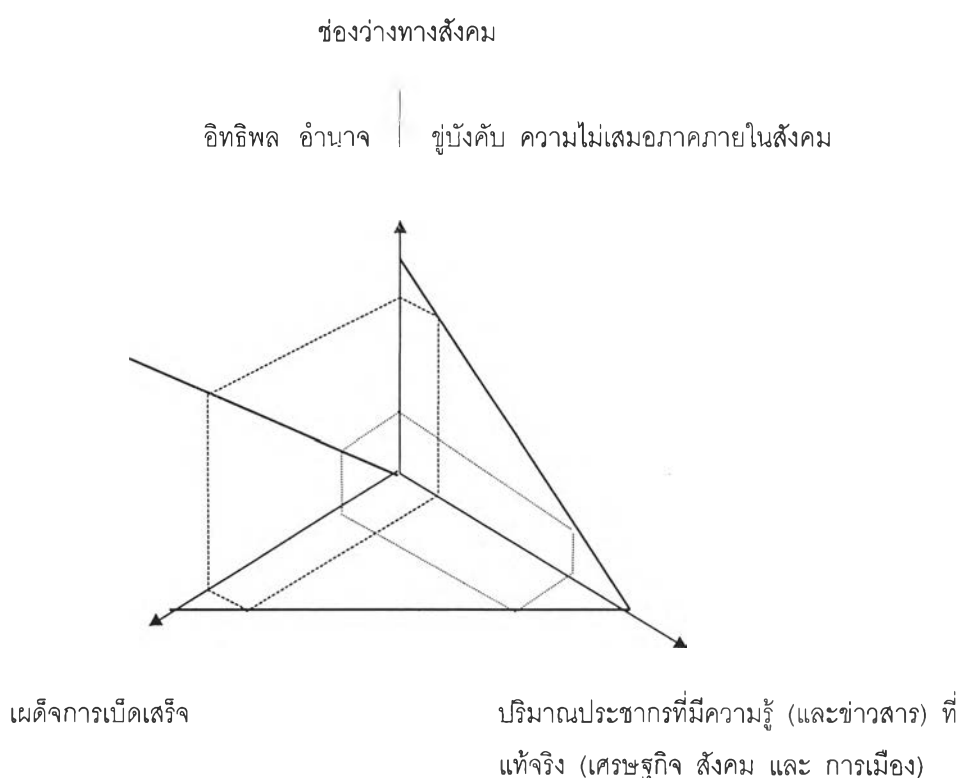
โดยนัยนี้จึงเกิดช่วงชั้นทางการเมือง (political class หรือ political hierarchy) และ ช่วงชั้นทางการเมือง (political strata) ในแต่ละประเทศ โดยพลเมืองชั้นสูงทางการเมือง

⁷ โปรดดู David Easton, A Framework for political Analysis (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice - Hall, 1965) ; A System Analysis of Political Life (New York : Wiley, 1965).

⁸ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 1.

⁹ Angus Campbell, Phillip Converse, Warren Miller, and Donald Stokes, The American Voter (New York : Wiley, 1960), chapter 20.

เมืองหรือช่วงชั้นที่มีศักยภาพทางการเมืองจะเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดแบ่งสันผลประโยชน์สาธารณะของประเทศ ถ้าเราพิจารณาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่ต้องการความเสมอภาค แต่ความเป็นจริงของสังคมที่ประชาชนมีความแตกต่างกัน ทั้งทางกายภาพและโอกาสทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในขณะที่ระบบกับเปิดให้มีการแข่งขัน (ดักตวง) ได้อย่างเสรีตามทฤษฎีประชาธิปไตย จึงไม่น่าจะแตกต่างกับระบอบการปกครองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จเท่าไรนัก เนื่องจากระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จนั้นไม่มีโอกาสสำหรับประชาชน ส่วนระบอบประชาธิปไตยเต็มใบที่ไม่มีเสมอภาคนั้นก็ไม่เปิดโอกาสสำหรับผู้ที่ไม่มีโอกาส ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่าง ช่องว่างทางสังคม การรับรู้ข่าวสารที่แท้จริงของประชาชน และระบอบการปกครอง

สภาพของปัญหา

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ผ่านมา ประเทศเรามีเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ในส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น รัฐมีนโยบายในการเร่งรัดการพัฒนาและกระจายโอกาสทางการศึกษา ส่วนนโยบายในการพัฒนาประเทศนั้น รัฐมีนโยบายใน

การพัฒนากระบวนการปกครองประเทศ วิธีการหนึ่งที่รัฐได้กำหนดเป็นแนวทางไว้คือ การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกระดับ และสื่อสารมวลชนของรัฐและเอกชนมีบทบาทในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจและความศรัทธาในวิถีและเนื้อหาของระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

จากการที่รัฐมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะมุ่งให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนเป็นสำคัญนั้น เนื่องมาจากปัญหาพื้นฐานประการหนึ่งซึ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบการปกครองประชาธิปไตยคือ การที่ประชาชนหรือสมาชิกของระบบการเมืองมีวัฒนธรรมทางการเมืองอันส่งผลให้มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย¹⁰

จากความเป็นจริงของประเทศกำลังพัฒนาที่ แซมมวล ฮันติงตัน และ โจน เนลสัน ได้ทำการศึกษาปรากฏว่าอัตราการออกเสียงเลือกตั้งในเขตชนบทห่างไกลความเจริญ อยู่ในระดับที่สูงกว่าในเขตเมืองใหญ่ เช่น ตุรกี เม็กซิโก ฯลฯ (ไทย) ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนจำนวนมากไปลงคะแนนเสียงโดยไม่มีความตั้งใจของตนเอง แต่เขาไปลงคะแนนเสียงให้กับคนที่รู้จัก ญาติพี่น้อง หรือไปตามคำสั่งของผู้નાในท้องถิ่น ข้าราชการ นายจ้าง ผู้มีอิทธิพล หรือไปตามเพื่อนฝูงเท่านั้น¹¹ หากนำมาพิจารณากับ เรื่องข่าวสารในทางการเมือง และการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของประชาชน จะปรากฏให้เห็นว่า ผู้ที่มีข่าวสารทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง แต่มีสัดส่วนการไปออกเสียงเลือกตั้งน้อยเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ที่มีข่าวสารทางการเมืองน้อย และกลุ่มผู้ที่มีข่าวสารทางการเมืองน้อย จะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการถูกชักจูงระดมกำลัง¹² ในขณะที่ผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น เกิดจากความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์

¹⁰ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุคติพันธ์, การเมืองของเด็ก (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 2.

¹¹ โปรดดู Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, No Easy Choice : Political Participation in Developing Countries (Cambridge : Harvard University Press, 1977). และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย, หน้า 127.

¹² พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย, หน้า 131.

โดยผู้ที่ให้การอุปถัมภ์สามารถระดมคนที่เกี่ยวข้องไปช่วยในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศไทยจึงรุนแรงเป็นอย่างมาก ดังรูปที่ 2

	ไปเลือกตั้ง	ไม่ไป
มีความรู้	+ + = 2	+ - = 0
ไม่มีความรู้	- - = -2	- + = 0

ความหมาย : + คือ ดี, ควร
- คือ ไม่ดี, ไม่ควร

ภายใต้เงื่อนไข : มีความรู้ (ประสิทธิภาพ) คือ ความเข้าใจถึงข้อเท็จจริง ทางการเมือง และการตัดสินใจโดยใช้สำนึกของตนเอง(opinion)
ไม่มีความรู้ (ด้อยประสิทธิภาพ) คือ ความไม่เข้าใจถึงข้อเท็จจริงทางการเมือง และการถูกชักจูงได้โดยง่าย

รูปที่ 2 ประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเมือง ที่เกิดจากความแตกต่าง ทางความรู้ทางการเมืองของประชาชน

ดังนั้นเป้าหมายหลักของรัฐ ในการที่จะพัฒนาระบบการปกครองของประเทศ จะบรรลุจุดประสงค์ได้ก็ต่อเมื่อ ทรัพยากรบุคคลในประเทศได้รับการพัฒนาทั้งทางจิตใจ และพฤติกรรม โดยเฉพาะในเรื่องของค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองเสียก่อน ซึ่งจะมีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม โดยการให้การศึกษา และการอบรมปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งถือเป็นวัยแห่งจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความรู้ ความเชื่อ ทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองหรือความโน้มเอียงทางการเมือง และการพัฒนาการของการสร้างลักษณะเฉพาะทางการเมืองของแต่ละคนขึ้น¹³ สิ่งที่สำคัญประการแรกคือการศึกษาที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง และความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเสียก่อน

¹³ Richard Niemi, "Political Socialization" in Jeanne Knutson (ed) Handbook of Political Psychology (San Francisco : Jossey Bass, 1973), p. 116.

แม้รัฐจะมีแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้อย่างมากมากเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเมือง แต่การศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่ประชาชนก็ยังคงเป็นแนวทางหนึ่งที่ดีที่สุดที่รัฐใช้แก้ไขปัญหาทางการเมือง โดยการมองปัญหาในเรื่องช่องว่างทางการเมืองที่เกิดจากความแตกต่างทางทรัพยากรทางการเมือง (distribution of political resources : ความมั่นคง ฐานะทางครอบครัว รายได้ ความรู้ อำนาจบังคับบัญชากองทัพและกำลังตำรวจ) ของแต่ละบุคคล ความไม่เท่าเทียมทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้น บางอย่างแก้ไขได้และบางอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การเพิ่ม "ความรู้ทางการเมือง" และ "การศึกษา" ให้แก่ประชาชนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขได้ และในทางปฏิบัติยังสามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีโอกาสสำเร็จได้มากที่สุด

ความรู้ในฐานะองค์ประกอบพื้นฐานของประชาชน

คำพูดในจดหมายของ Thomas Jefferson เขียนถึง Charles Yencey ได้กล่าวไว้ว่า "หากจะให้ประเทศใดประเทศหนึ่ง มีทั้งประชาชนที่ไร้ความรู้และมีอิสระเสรีในเวลาเดียวกันนั้นไม่เคยมีมาในอดีต และจะไม่ปรากฏในอนาคตเป็นแน่นอน"¹⁴ ชาวสารใดๆก็ตามสามารถช่วยลดความไม่แน่ใจ หรือลดจำนวนทางเลือกที่อาจเป็นไปได้ ก็คือความรู้ที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถสร้างภาพที่ชัดเจน ขยายภาพแวดล้อมที่เขาเกี่ยวข้อง และช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เขาควรกระทำในสถานการณ์นั้นๆ¹⁵ การรับข่าวสารหรือความรู้จึงมีความสัมพันธ์กับ "ความไม่แน่นอน" (uncertainty) อยู่มาก¹⁶ เพราะถ้าหากใครก็ตามที่ได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์มากเท่าไรก็สามารถตัดสินใจรับรู้ หรือยอมรับในสิ่งต่างได้โดยง่าย ความไม่แน่ใจก็ลดน้อยลงไป ในกรณีตรงกันข้ามถ้าขาดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เหตุการณ์หรือแนวความคิดนั้น ความไม่แน่ใจก็มีมาก ทำให้ยากที่จะตัดสินใจรับรู้ หรือยอมรับ

¹⁴ Michael X. Delli Carpini and Scott Keeter, What Americans Know about Politics and Why it Matters (New Haven : Yale University Press, 1996), p. 1.

¹⁵ Wibur Schramm and Donald F. Roberts, The Process and Effects of Communication (Urbana, Illinois : University of Illinois Press, 1971), p. 23.

¹⁶ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย. หน้า 21.

ได้¹⁷ เมื่อ “ความรู้” ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจกระทำการใดๆของมนุษย์ หากเราศึกษามนุษย์ในทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ในปัจจุบัน มีความซับซ้อนและช่องทางมากมายที่บุคคลสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองในฐานะที่เป็นพลเมือง แต่การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองนั้น ไม่ว่าจะโดยบุคคลหรือโดยกลุ่มจะต้องมีทรัพยากรเป็นพื้นฐาน และทรัพยากรที่สำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยก็คือ “ข่าวสารทางการเมือง”

ถึงแม้ว่าในความเป็นจริง พฤติกรรมของประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จะต้องมียอดค้ประกอบที่มากกว่าข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง เช่น บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลที่จะสามารถใช้ความรู้ที่มีอยู่ได้อย่างเฉลียวฉลาดหรือไร้ประสิทธิภาพ (ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด) แต่การศึกษาใน “ภาพรวม” เกี่ยวกับความรู้ของประชาชนนั้น ทำให้เราสามารถช่วยลดอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล (individual) ลงไปได้

กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หากประชาชนจำนวนมากขาดความรู้ที่เหมาะสม ย่อมไม่สามารถทำให้ความต้องการ(ของประชาชน) หรือเหตุผล (ปัญหา) ของประชาชนนั้นสะท้อนไปสู่การจัดสรรประโยชน์สาธารณะได้อย่างแท้จริง ตามหลักการประชาธิปไตยนั้นถือในเรื่องของ ความสมบูรณ์แห่งความคิดว่า อะไรจะเหมาะสมและพอดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้มีข่าวสารความรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประโยชน์สาธารณะนั้นเกิดจากการผสมผสานที่ไม่ลงตัวกันของประโยชน์ส่วนบุคคล กลุ่ม และประโยชน์ร่วมของผู้คนทั้งหลายนั่นเอง โดยข่าวสารความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในเรื่องนี้ รวมทั้งมติสาธารณะ (public opinion) ของผู้คนในประเทศ หรือในแต่ละส่วน ก็เกิดจากสิ่งๆที่ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงอันเหมาะสมนั่นเอง¹⁸ คำกล่าวของ เจอร์เกน ฮาเบอร์มัส ที่ว่า มาตรการที่ทำให้ประชาธิปไตยบรรลุผลคือการที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลต้องรองให้พอดีกับจำนวนข่าวสารความรู้ที่พวกเขามี หากผลประโยชน์ของส่วนร่วมในระบบการเมืองหนึ่งๆมีจำนวนเท่ากับที่บุคคล และกลุ่มบุคคลนั้นมี ข้อมูลข่าวสารความรู้เต็มที่แล้ว สภาพความเสมอภาคกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมกับที่พวกเขารับรู้ก็คือ ผลสมบูรณ์เต็มทีของประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริง การที่มีข้อมูลข่าวสารเท่าเทียมกันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏขึ้นจริง เพราะฉะนั้นการตัดสินใจอะไรก็ตามที่ถือว่า

¹⁷ บุญเลิศ ศุภดิลก, “การสื่อสาร โครงสร้าง และหน้าที่ในสังคม,” วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2523), หน้า 8.

¹⁸ Walter Lippmann, Public Opinion (New York : Free Press, 1922), pp. 81 - 82.

เป็นความปรารถนาของสาธารณชนจึงเป็นการประมาณการสูงสุดที่ จะพึงกระทำได้ของระบบประชาธิปไตย¹⁹ ดังนั้น "ความรู้" จึงกลายมาเป็นหัวใจสำคัญ ที่สามารถทำให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ในสิ่งที่พวกเขาควรที่จะต้องรู้ เมื่อ "ความรู้" มีความหมายในทางตรงคือ ทำให้ผู้ที่ไม่รู้กับกลายมาเป็นผู้รู้ ในขณะที่เดียวกันความรู้ที่ได้จากการศึกษาก็มีอิทธิพลในการสร้างความรู้ และความรับผิดชอบต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังคำกล่าวที่ว่า

ทัศนียภาพและค่านิยมของชาติ ได้กระจายเข้าไปอยู่ในทุกส่วนของหลักสูตรการศึกษาของชาติ นับตั้งแต่ทางอ้อม เช่น โจทย์ทางคณิตศาสตร์ ไปจนถึงทางตรงเช่น บทเรียนหน้าที่พลเมืองในขณะที่นักเรียนศึกษาวรรณคดีนั้น ไม่ได้ลดการให้ความสำคัญทางการเมืองลงไปแม้แต่น้อย ประวัติศาสตร์ทำให้เด็กคุ้นเคยกับวีรกรรมทางการเมืองของวีรบุรุษ และแนวความคิดเกี่ยวกับสังคม.... ไม่ว่าจะการศึกษาจะเป็นระบบใดก็ตาม ระบบการศึกษาจะหล่อหลอมทัศนคติที่เกี่ยวข้องทางการเมือง ซึ่งเป็นทางที่นำไปสู่ภาวะความเป็นพลเมืองโดยแท้²⁰

ข่าวสารความรู้ทางการเมือง

ข่าวสารความรู้ทางการเมือง คือ พิสัยของข่าวสารข้อเท็จจริง (the range of factual information) ที่เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งถูกจดจำไว้อย่างยั่งยืน

"ข่าวสาร"

การเน้นในเรื่องข่าวสารความรู้ทางการเมือง นั้นมีความแตกต่างไปจากหลักความแนวคิดของการศึกษาในเชิงพฤติกรรม เช่น ค่านิยม, ทัศนคติ, ความเห็น และความเชื่อ ความรู้ทางการเมืองนั้นมีความสัมพันธ์กับ การใช้เหตุผล (reasoning) ตรรกะ (logic) การโต้ตอบ (discourse) การมีส่วนร่วม (participation) และองค์ประกอบที่สำคัญอื่นๆ ข่าวสารทางการเมืองจึงเป็นความรู้ที่เน้นในเรื่อง "ข่าวสารข้อเท็จจริง" ที่สามารถช่วยในการ

¹⁹ Jurgen Habermas, A Theory of Communicative Action (Boston : Beacon Press, 1984). อ้างใน Michael X. Delli Carpini and Scott Keckor, What Americans Know about Politics and Why it Matters , p. 6.

²⁰ V.O. Key Jr., Political Parties and Pressure Groups (New York : Crowell, 1958), pp. 325 - 326.

ตัดสินใจเพิ่มความแน่นอน กำจัดความไม่แน่นอน และลดการเดา หรือความคิดไปเอง เพราะฉะนั้น การรู้ข้อเท็จจริงทางการเมืองจึงมีความแตกต่างกับความรู้ทางการเมืองทั่วไป ที่ไม่ได้คำนึงถึงข้อ "เท็จจริง"

"ข้อเท็จจริง"

หมายถึง ความรู้ในข้อเท็จจริงทางการเมือง เพราะการกำหนดความรู้ทางการเมือง โดยไม่ได้เจาะจงลงไปว่าเป็นข้อเท็จจริง ก็ย่อมหมายถึงความรู้ที่เป็นจริง หรือไม่เป็นจริงก็ได้ และถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ถ้ากระบวนการในการประมวลความคิดของบุคคลใด หรือกลุ่มใด ได้นำเอาข่าวสารความรู้ทางการเมืองที่เป็นเท็จ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรลงไปแล้ว ผลลัพธ์ที่ได้ก็ย่อมจะผิดตามไปด้วย ในที่นี้อาจจะกล่าวได้ว่าปัจจัยนำเข้า (input) ทางการเมืองในลักษณะนี้ เป็นปัจจัยที่ด้อยประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้น ความรู้ในที่นี้จึงเน้นเฉพาะในเรื่องของ "ข้อเท็จจริง"

"พิสัย" (range)

ในนิยามข้างต้นที่นำมากำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความแตกต่างของข่าวสารความรู้ เฉพาะเรื่องกับความรู้ในวงกว้าง ซึ่งทำให้เกิดระดับของความรู้ โดยแยกออกเป็นประเภทรู้แคบรู้ลึก (specialists) กับประเภทรู้ทั่วไป (generalists) ในส่วนของความรู้แคบรู้ลึก คือ การที่บุคคลหนึ่งมีความรู้ที่ลึกซึ้งในเรื่องนั้นๆ เป็นพิเศษ เขามีความรู้เรื่องของโครงสร้างทางการเมืองในทุกๆแง่มุม ส่วนในเรื่องทั่วไปนั้นเป็น ความรู้ในภาพรวมในเรื่องต่างๆ ทั้งในเรื่องของ สถาบัน, กระบวนการ, บุคคล หรือ การต่างประเทศ เป็นต้น

"ความจดจำได้"

การเน้นข่าวสารซึ่งถูกจดจำได้อย่างยั่งยืน เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อแยกความรู้ทางการเมืองที่ถูกจดจำไว้ออกจากความรู้อื่นที่ไม่ถูกจดจำหรือถูกเพิกเฉย เพราะการศึกษาวิจัยในเรื่องข่าวสารความรู้ทางการเมือง มุ่งไปที่พลเมืองนั้นสามารถนำเอาความรู้ที่มีไปใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงทางการเมืองได้ โดยความรู้นั้นสามารถประกอบเข้ากับความสามารถส่วนบุคคลจนกลายเป็นอำนาจที่มากขึ้น หรือประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า "ความรู้คืออำนาจ"

"การเมือง"

หมายถึงการใช้อำนาจหน้าที่ แบ่งสรรประโยชน์ บริการ และคุณค่าทั้งปวง (the authoritative allocation of goods, services and values) ตามคำนิยามของ เดวิด อีสตัน

จากการนิยามข้างต้น เป็นกลไกสำหรับตัดสินว่าข่าวสารชิ้นใดเป็นข้อเท็จจริงทางการเมือง แต่ก็บอกไม่ได้ว่าข้อเท็จจริงใดมีความสำคัญที่ประชาชนจำเป็นจะต้องรู้ การแก้ปัญหาในเรื่องนี้คือ หลีกเลี่ยงการกำหนดข่าวสารความรู้ทางการเมือง (ที่ประชาชนจะต้องรู้ว่าเป็นเรื่องใด มีความกว้างขวางหรือครอบคลุมมากน้อยแค่ไหน และจะต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นเป็นพิเศษหรือไม่ อย่างไร) เสียทั้งหมดก่อนแล้วปล่อยให้ข้อมูลเป็นตัวบงบอกเอง โดยการให้เหตุผลเชิงอุปนัย (inductive reasoning) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักฐานข้อมูลเฉพาะเรื่องที่น่าไปสู่ข้อสรุป (เกี่ยวกับความรู้ที่ประชาชนควรรู้) ที่เหมาะสมกว่า²¹

ตามหลักการดังกล่าว ถึงแม้ว่าจะไม่มีการกำหนดลงไปตายตัวเกี่ยวกับระดับความรู้ของข่าวสารทางการเมือง แต่เราก็มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดในสิ่งที่ประชาชนพึงต้องรู้ในทางการเมือง แต่เนื่องจากความรับผิดชอบของพลเมืองมีขอบเขตกว้างขวาง ความรู้เหล่านั้นจึงกำหนดขึ้นอย่างกว้างขวาง และเป็นที่แน่นอนว่าประชาชนทั่วไปย่อมไม่รู้ในทุกแง่มุมของการเมือง หากมีความคุ้นเคยในประเด็นต่างดังนี้

1. สถาบัน และ กระบวนการต่างๆ
2. บุคคล
3. สาระสำคัญทางการเมือง
4. สาระในกิจการต่างประเทศ
5. เกี่ยวกับภูมิศาสตร์
6. สังคม และ ประวัติศาสตร์ทางการเมือง

ความรู้ทางการเมืองของประชาชนกับบทบาทหน้าที่และความเป็นประชาธิปไตย

การศึกษาในเรื่อง บทบาทและหน้าที่ของประชาชนในระบบประชาธิปไตย พบว่าความรู้สักมีความสามารถทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชน นั้นเป็นความรู้สักทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ การมีข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และกระบวนการ

²¹ Neumen W. Russell, Marion R. Just and Ann N. Crigler, Common Knowledge : News and the Construction of Political Meaning (Chicago : University of Chicago Press, 1992), p. 18.

ทางการเมือง²² ประกอบกับ โครงสร้างทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย แม้ว่าเมืองค้
ประกอบพื้นฐานหลายองค์ประกอบ แต่ก็ถือกันว่า มนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด

รัฐบาลที่ผ่านมาส่วนใหญ่แล้ว ต่างก็เล็งเห็นถึงความสำคัญ ของประชาชนที่มีต่อ
การปกครอง รัฐจึงมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาประชากรของประเทศ ให้มีความรู้ความ
สามารถ ที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนมีศักยภาพที่
เพียงพอต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อมทางการเมือง ตามหน้าที่ของพล
เมืองภายใต้การปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งสามารถสังเกตได้จากโครงการต่างๆที่
รัฐจัดตั้งขึ้นมา อาทิเช่น โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท โครงการพัฒนาชุมชน โครงการพัฒนา
พลเมืองดี หรือโครงการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยของพลเมืองเป็นต้น ซึ่งโครงการ
เหล่านี้ ต่างก็มึจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการที่จะพัฒนาทรัพยากรประชาชน
ให้มีคุณสมบัติตามที่กล่าวมา

จากความมุ่งหวังดังกล่าว รัฐจึงนำหลักสูตรการศึกษา มาใช้เป็นเครื่องมือในการ
พัฒนา โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2521 ไว้ว่า 1) ให้
มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและ
ปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม 2) ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วน
ร่วมในการปกครองประเทศ ตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข
ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พรมมหากษัตริย์ 3) ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น
ต่อครอบครัว ต่อตนเอง²³

เอ็ดวิน เฟนตัน (Edwin Fenton) กล่าวถึงประชาชนในระบบประชาธิปไตย ไว้
ว่า "พลเมืองที่ดีต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสม นั่นคือ เป็นผู้ที่ต้องการจะมี
ส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบต่อกระบวนการทางการเมือง และมีแนว
คิดที่เป็นประชาธิปไตย คือมีความเชื่อมั่นในเกียรติภูมิของบุคคล และ ยอมรับฟังคำโต้แย้ง
จากทุกๆด้าน"²⁴

²² ไปรอดดู Gabriel A. Almond and Sidney Verba, *The Civic Culture* (Boston : Little, Brown and Company, 1965).

²³ กองเผยแพร่การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, *แผนการศึกษาชาติ* (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520), หน้า 2 - 3.

²⁴ Edwin Fenton, *The New Social Studies* (New York : Holt, Reinchart and Winston Inc., 1967), p. 25.

การศึกษาว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์อะไร จากการมีความรู้และข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ก็เหมือนกับการตั้งคำถามเกี่ยวกับการศึกษาที่ได้คำตอบที่ว่า เมื่อคุณเรียนจบคุณสามารถเอาความรู้ที่ได้รับการศึกษาไปใช้ในการประกอบอาชีพ และความรู้นั้นยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำได้อีกด้วยซึ่งมีคุณประโยชน์มากมายเช่นกัน ดังเช่นประโยชน์ที่ได้จาก ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจากความรู้ทางการเมืองจึงเป็นประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมทางการเมือง และประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมทางสังคม และเศรษฐกิจ²⁵ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบความสำคัญระหว่าง กิจกรรมตามบทบาทและหน้าที่ในทางการเมือง กับกิจกรรมอื่นๆของประชาชนในทางเศรษฐกิจ และสังคม จะพิจารณาได้ว่าระยะเวลาที่ประชาชนใช้เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองนั้นน้อยมาก อาจเพียงแค่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น²⁶ ซึ่งเทียบไม่ได้กับระยะเวลาที่ใช้ในกิจกรรมอื่นๆของชีวิต

ความรู้ทางการเมือง ทั้งในเรื่องของบุคคล, กระบวนการ, สถาบัน, กฎหมาย หรือ กฎเกณฑ์ต่างๆ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่ประชาชนมีความเข้าใจ ก็ย่อมจะทำให้ประชาชนสามารถที่จะนำเอาความรู้ที่มีอยู่มาให้ได้มากตามโอกาสที่เหมาะสมประกอบกับบทบาท และ หน้าที่ของประชาชนที่จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจในรูปแบบการปกครอง และความ เป็นประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ ของการวิจัย

เพื่อทราบว่าประชาชนนทบุรีมีความรู้ทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไร แล้วความรู้ทางการเมืองที่ประชาชนมีอยู่ในระดับต่างๆกันนั้น มีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นประชาธิปไตยของประชาชนอย่างไร และจะทำให้ประชาชนได้ประโยชน์จากความรู้แตกต่างกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากบทบาทและหน้าที่ของประชาชนในประเด็นดังนี้ ความรู้ทางการเมืองช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองอย่างไร มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในการเรียกร้องสิทธิต่างๆหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กับความช่วยเหลือที่ได้รับจากนักการเมือง และระดับบริการที่ประชาชนได้รับจากนักการเมืองอย่างไร

²⁵ โปรดดู David Easton, A Framework for Political Analysis, p. 50. และ Harold Lasswell, Politics : Who Get What, When and How .

²⁶ Lester W. Milbrath and M. L. Goel, Political Participation (Chicago : Rand McNally, 1973), p. 21.

สมมติฐาน

เรายอมรับกันว่า "ความรู้" เป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่มีความสำคัญมาก ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ เป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจว่าจะกระทำการใดๆ เช่นเดียวกับ "ความรู้ทางการเมือง" ก็ย่อมจะทำให้บุคคลที่มีความเข้าใจในทางการเมือง มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถที่จะทำความเข้าใจในรูปแบบต่างๆของการปกครอง ซึ่งยังมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อระบอบประชาธิปไตย และมีผลต่อความเชื่อมั่นและการแสดงออกของประชาชนต่อสังคม สมมติฐานของการวิจัยแยกออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. ความรู้ทางการเมืองของประชาชนมีความแตกต่างกัน
2. ผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองมาก จะมีทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยมาก ส่วนผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองน้อย จะมีทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยน้อย
3. ผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองมาก จะสามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้มาก ส่วนผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองน้อย จะสามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ได้น้อย ตามบทบาทหน้าที่ของประชาชน ในประเด็นดังนี้ ผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองมากจะมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมาก, มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการมาก, ได้รับความช่วยเหลือจากนักการเมืองมาก และได้รับบริการที่ดีจากรัฐ

นิยามศัพท์

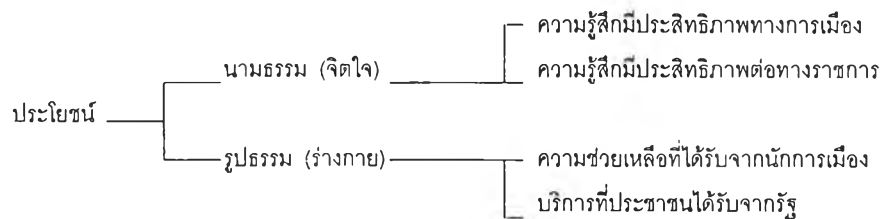
ในการศึกษาวิจัย ต้องการที่จะทราบว่าประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองแตกต่างกัน จะมีความทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยแตกต่างอย่างไร และความรู้ทางการเมืองมีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนหรือไม่ในเรื่องของ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ทัศนคติที่มีต่อระบบราชการ และการเรียกร้องสิทธิของตนเองที่รัฐมอบให้ ในการวิจัยจึงกำหนดนิยามของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนนทบุรีในช่วงระหว่างเดือน กรกฎาคม 2541 ถึง กันยายน 2541
2. ความรู้ทางการเมือง หมายถึง ระดับความรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ประชาชนทราบในประเด็นต่างๆดังนี้ สถาบันและกระบวนการทางการเมือง บุคคลทางการเมืองที่หมายรวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติตลอดจนข้าราชการในท้องถิ่น เหตุการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และ

สังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางการเมือง

- ทัศนคติประชาธิปไตย หมายถึง ความรู้สึกยอมรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อสังคมและคนอื่น ๆ ในเรื่องของการเคารพกติกาของสังคม ยอมรับในสิทธิ และเสรีภาพของคนอื่น ๆ ว่าเป็นความเท่าเทียมกัน

ประโยชน์ในการวิจัยกำหนดเฉพาะประโยชน์ที่เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในฐานะพลเมือง โดยกำหนดขอบเขตของความหมายในประเด็นต่างๆดังรูป

- ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนรวมทางการเมือง ซึ่งมีผลต่อระบบการเมืองการปกครอง
- ความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานราชการ หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถมีความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนได้รับจากรัฐ และเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเรียกร้องสิทธิเหล่านั้นได้จากหน่วยงานราชการ
- ความช่วยเหลือที่ได้รับจากนักการเมือง หมายถึง ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมืองระดับ นักการเมืองในท้องถิ่น และข้าราชการในท้องถิ่น
- บริการที่ประชาชนได้รับจากรัฐ หมายถึง คุณภาพของบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานต่างๆทางราชการ

วิธีดำเนินการวิจัย

เลือกกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้นำมาใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ด้านความรู้ทางการเมือง ทักษะคิดวิเคราะห์ปฎิบัติ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพที่ประชาชนมีต่อระบบราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักรการเมือง และคุณภาพของบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานราชการ โดยกำหนดรูปแบบของข้อคำถามแต่ละตอนและสร้างข้อคำถาม และวิธีการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้ทางการเมือง อาชีพ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ เพศ ลักษณะชุมชนที่อยู่อาศัย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ทางการเมือง ทักษะคิดความเป็นประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีความสามารถ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คำถามที่ใช้ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ซึ่งจำกัดให้ผู้ถูกถามตอบ โดยอาจจะให้ตอบเพียงเขียนสัญลักษณ์สั้นๆ เท่านั้น²⁷ การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประการ²⁸ คือ

- 1) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อกับบุคคล หมายความว่า ผู้ตอบเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2) เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง คือ ได้คำตอบที่ต่อองการ ในขณะที่เดียวกันก็สนองความต้องการ ในด้านการวางแผนการวิเคราะห์

²⁷ อนันต์ ศรีโสภณ. หลักการวิจัยเบื้องต้น (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 198.

²⁸ อำนวยวิทย์ ชูวงศ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา, 2525), หน้า 279.

นอกจากนี้การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์แบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเคยมีผู้วิจัยแล้ว เนื้อหาแบบสอบถามแยกออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยคำถามปลายปิด 6 ข้อเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาสูงสุด ลักษณะของชุมชนที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการวิเคราะห์ระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วยคำถามเลือกตอบจำนวน 21 ข้อ และคำถามแบบ เลือกตอบว่าทราบ หรือไม่ทราบอีก 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 วัดทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลการวิเคราะห์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชน ในฐานะที่เป็นพลเมืองภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยแยกการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

วัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 4 ข้อ

วัดความรู้สึกมีประสิทธิภาพของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานราชการ ประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 ข้อ

วัดความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากตัวแทนของประชาชน ประกอบด้วยคำถามแบบปริมาณ 4 ระดับ คือ ได้รับความช่วยเหลือมาก ได้รับความช่วยเหลือปานกลาง เขาถึงตัวแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ เข้าไม่ถึงตัว จำนวน 3 ข้อ

วัดคุณภาพของบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานราชการ ประกอบด้วยคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และคำถามแบบ

ปริมาณ 4 ระดับ คือ รอเป็นชั่วโมง รอเป็นวัน รอหลายวัน รอเป็นสัปดาห์ รวมจำนวน 7 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยจะใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) คำนวณอัตราส่วนร้อยละ เพื่อแสดงการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มต่างๆ หรือ ใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูล
- 2) ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ใช้เป็นตัวแทนข้อมูล
- 3) ค่าไคสแควร์ (X^2) ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวว่ามีหรือไม่ โดยกำหนดค่ามีนัยสำคัญที่ 0.05
- 4) การคำนวณค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) จากการคำนวณแบบ ANOVA ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวว่ามีหรือไม่ โดยกำหนดค่ามีนัยสำคัญที่ 0.05
- 5) ค่าแกมมา (Gamma) ใช้ในการวัดอัตราของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางใด และมากน้อยเพียงใด

โปรแกรมและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามจะนำไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จ SPSS (Statistical Package for the Social Science)

ข้อจำกัดทางการศึกษา

1. ข้อจำกัดในการกำหนดตัวแปรเกี่ยวกับสถานการณ์และข้อมูลภูมิหลังของประชากร โดยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระดับความสัมพันธ์ของความรู้ทางการเมือง จะต้องมีการวิจัยที่กล่าวมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

2. ข้อจำกัดด้านการวิจัย ในการใช้แบบสอบถามมักจะมีข้อจำกัดในเรื่องผู้ตอบแบบสอบถาม อาจเกิดความลำเอียงไม่เต็มใจตอบแบบสอบถาม หรือไม่ได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่แท้จริงออกมา นอกจากนั้นยังมีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาและงบประมาณรวมทั้งข้อจำกัดในเรื่องจำนวนประชากรตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลทางการศึกษา เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเมือง
2. ทราบว่าประชากรมีความรู้ข่าวสารข้อเท็จจริงทางการเมืองมากน้อยแค่ไหน และความรู้ดังกล่าวนั้นประชาชนกลุ่มไหนที่ได้รับความรู้
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในการอบรม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในเรื่องของการเพิ่มความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอสำหรับการเข้ามาสู่กระบวนการทางการเมือง
4. มีประโยชน์ต่อการวางแผนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการกำหนดหลักสูตรการศึกษา เพื่อกระจายความเสมอภาคให้เกิดแก่สังคม

การเสนอบทวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอบทวิจัยออกเป็น 5 บทตามลำดับของหลักการและเหตุผล คือ ปัญหาของการวิจัย การที่ประชาชนมีระดับความรู้ทางการเมืองที่แตกต่างกันนั้น มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทัศนคติที่มีต่อสังคมตลอดจนการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตย และความสัมพันธ์กับบทบาทของประชาชนโดยพิจารณาจากความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับจากนักการเมืองและข้าราชการในท้องถิ่น และบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานต่างๆของรัฐ ซึ่งมีการเสนอให้เห็นโครงร่างการวิจัยในบทที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

ความเป็นมาของสภาพปัญหา

สาระสำคัญเกี่ยวกับความรู้ทางการเมืองของประชาชน

สภาพของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

และ ประโยชน์ของการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอทฤษฎี, แนวความคิด, ผลการวิจัย และหลักการต่างๆเกี่ยวกับทฤษฎี การเรียนรู้ทางการเมืองที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับทัศนคติความ ตั้งแต่แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ, ประชาธิปไตยในทางทฤษฎี และทางปฏิบัติของประชาชน และประชาธิปไตย ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพต่อหน่วยงานราชการ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับ และบริการที่ประชาชนได้รับจากหน่วยงานของรัฐ รวมไปถึงเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่จะแสดงไว้ในบทที่ 2

รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยเสนอในบทที่ 3 ซึ่งแสดงลักษณะการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย ส่วนบทที่ 4 แสดงผลการวิจัยตามลำดับสมมติฐาน ในส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ระดับความรู้ทางการเมือง แล้ววิเคราะห์ตามข้อมูลส่วนตัวของประชาชน ในส่วนที่สองวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อระบอบประชาธิปไตยเปรียบเทียบกับระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชน ส่วนที่สามวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างระดับความรู้ทางการเมืองของประชาชนเปรียบเทียบกับบทบาทของประชาชนที่จำแนกออกเป็น ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกมีความสามารถ ความช่วยเหลือที่ประชาชนได้รับ และบริการที่ประชาชนได้รับจากรัฐ ในบทที่ 5 เป็นการสรุปผลการวิจัยทั้งหมดตามลำดับ และอภิปรายถึงผลการวิจัยตามลำดับจุดมุ่งหมาย และข้อเสนอแนะในการวิจัย